

III

رسالة السائر الحائر الواجد إلى السائر الواحد الموجد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سپاس مر خداوندی را کی خلق را از عدم بوجود آورد ، و بعضی خلق را بر بعضی
تفضیل کرد ، و آدم و آدمی زاد را بر بسی خلقان فضل داد . فقال - عزّ من قائل - « وفضلناهم
3 علی كثير ممن خلقنا تفضيلا » . و خلافت در زمین بر آدم و آدمی زاد آرزانی داشت . فقال :
« إني جاعل في الأرض خليفة » . وقال : « وجعلكم خلائف الأرض ورفع بعضكم فوق
بعض درجات » . و این مشتی ضعیفان را اهلّیت خطاب و کلام خود داد و بر زبان ایشان
6 خواندن میسر گردانید . فقال : « ولقد يسرنا القرآن للذكر فهل من مدكر » . و در ازل و ابد
إعزاز و اکرام باقی بگذاشت . فقال : « وما كنت بجانب الطور إذ نادينا ولكن رحمة من
ربك » . و در وقت تصویر خلائق آدمی را صورتی خوب داد کی : « صوركم فأحسن
9 صوركم » ، و در نهاد ایشان صلاحیت آن نهاد کی بیک ساعت خود را شایسته خطیره قدسی

1 از عدم : از عالم عدم K .	6 خواندن : SK - سورة ٤٤ آیات ١٧ ،
2 خلقان : خلق I داد : نهاد I .	٢٢ ، ٣٢ .
3-2 سورة ١٧ آية ٧٠	7 باقی بگذاشت AK : هیچ باقی نگذاشت IS .
3 در AK - : IS بر آدم AI : بآدم K بر S .	7-8 سورة ٢٨ آية ٤٦
4 سورة ٢ آية ٣٠	8 آدمی را : IK - داد : I - .
4-5 سورة ٦ آية ١٦٥	8-9 سورة ٤٠ آية ٦٤
5 ضعیفان را : حال ضعیف را I ایشان : +	9 خود را : خویشان را I خطیره : حضرت
اهلیت I .	IK قدسی A : قدس ISK .

- اَوَكُنْند ، ودر لحظه دیگر باسفل سافلین فروافتند کی « لقد خلقنا الإنسان في أحسن تقويم
ثم رددناه أسفل سافلين إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات فلهم أجر غير ممنون » . وقال :
3 « إن المتقين في جنّات ونهر في مقعد صدق عند مليك مقتدر » . وأجزاء وأبعاض ومعاني
ایشان را آیتها ملکوت وجبروت گردانید . فقال : « وفي أنفسكم أفلا تبصرون » وقال :
« سنريهم آياتنا في الآفاق وفي أنفسهم » . وجانهای پاک ایشان را دیده‌ها داد تا آیات باطنه
6 او ببینند چنانکه بدیده صورتها آیات ظاهره بینند فقال : « انها لا تعمى الأبصار ولكن
تعمى القلوب التي في الصدور » . — ودرود بی نهایت بر خلاصه موجودات وخواجه کاینات
محمد رسول الله واهل بیت او خاصه فرزندان ونیرکان او وماذران مؤمنان و أصحاب اواز
9 مهاجرین و أنصار والتابعین لهم باحسان رضی الله عنهم .

فصل

- ۱ — پیش ازین ازین ضعیف خواص أصحاب معنی کی بصورت دورترك بوذند
وزاره معنی نزدیک إلتماس کردند . کتابی بزبان تازی کی روشن ترین همه زبانها است تا 12
دستوری بود در راه حق تعالی و شرط وعلامات آن جمع کردیم ، ونام آن کتاب « رسالة

- 1 لحظة AS : یک لحظة I دی K | سافلین : اوکه ماذران S | مؤمنان : + اند S .
السافلین A .
2-1 سورة ۹۵ آیات ۴-۶
3 سورة ۵۴ آیتان ۵۴-۵۵ | وأجزاء وأبعاض
ومعاني : وأنفس S .
4 سورة ۵۱ آية ۲۱
5 سورة ۴۱ آية ۵۳ | تا : که S
6 بینند : بینند A می بینند K .
7-6 سورة ۲۲ آية ۴۶
7 موجودات : مخلوقات K .
8 رسول الله : مصطفی K ، + باذ A | بیت
او : + باذ K .
9-8 خاصة ... عنهم : K .
8 فرزندان : + أو IS | وماذران : وزنان
- 9 مهاجرین : مهاجران I | والتابعین لهم
باحسان : + باد إلى يوم الدين S ، - A .
10 فصل : - K .
11 ازین : - K | معنی : معانی K | بوذند :
برده اند S .
12 نزدیک AK : نزدیکتر IS | کردند : فرمودند
IS ، + تا S .
13-12 که روشن ترین ... وعلامات آن : ذرکیفیه
سلوک حق تعالی S | که روشن ترین ... حق تعالی :
کتابی موجز بمعنی بیان کردیم K .
12 همه : - I .
13 کردیم : کرده شد IS .
13-1 ونام آن ... ایشان آمدن لكن : - K .

- الهاثم الخائف من لومة اللائم الطالب بقلبه الهارب بقلبه « نهاذيم وبحمد الله تعالى مقبول
 آمد ومقدمان دين وشريعت نبوی قبول فرمودند وموافق حال ایشان آمد لكن جماعتی
 3 دیگر کی از زبان تازی دورترك بوذند وایشان را بزبان پارسی مؤانست بیشتر بوذ التماس
 کردند تایکی دیگر مانند آن یا نزدیک آن کتابی کنیم بزبان پارسی کی تلو زبان تازی است
 در حلاوت وفصاحت تا فائده عام تر بوذ . أجابت کردیم وبر مهمات دیگر کی بود مقدم
 6 کردیم ونام او « رسالة السائر الحائر الواجد إلى السائر الواحد الماجد » نام نهاذیم . ودر نهاذن
 این نام پنج شش معنی گوش داشتیم . کی آنک مرد سائر باید در راه حق تعالی کی از راه
 تمنی چیزی نتوان یافت . دیگر آنک مرد واجد باید از وجد ووجدان وموجدت ووجود
 9 زیرا کی مرد تا در وجد نباشد بچیزی نرسد ونیز از راه قال نیکو باشد زیرا کی یافتن چون
 نیافتن نباشد . دیگر آنک نام سیادی او یاد کردیم تا گناهان وخرذهای مارا بکرم عفو
 فرمایند . دیگر نام واحدی او در آخر نام اوزدیم تابدانند رونده که آخر راه فنا رونده است
 12 در وحدانیت ودر نام رونده حایر آوردیم ودر نام حق تعالی ماجد زیرا کی ماجد مستحق
 ثناها بی حد واندازه بوذ وسایر در آن متحیر کردد اکنون بیاید دانستن کی راه رفتن را
 پیشینیان هشت شرط نهاده اند بعد از مسلمانی تمام وما در آن هشت شرط دو دیگر در
 15 افزویم تا ده شود کی « تلك عشرة كاملة » .

- 1 نهاذیم : کردیم I .
 2 آمد : افتاد S | ومقدمان : ایشان آمد : S -
 جماعتی : جمعی K .
 3 کی از زبان تازی ... بیشتر بوذ : K -
 دور : A : محروم I دور ومحروم S | وایشان را ...
 بیشتر بوذ : S -
 4 تایکی ... کنیم : کی K | یا فزیدیک آن
 کتابی کنیم : جمع کرده شود S .
 4-6 کی تلو زبان ... ونام او رسالة : مختصر
 سازیم . قبول کردیم واینست این را K .
 4-5 کی تلو ... وفصاحت : S -
 5 کردیم : افتاد S .
 5-6 کی بوذ مقدم کردیم : تقدیم یافت S .
 6 نهاذیم : نهاده آمد S نام نهاذیم K .
 14-6 ودر نهاذن ... متحیر گردد : S -
 6-7 نهاذن این نام : این نام نهادن K .
 7 نام : معنی I .
 8 یافت دیگر آنک : یافت دیگر کی K |
 موجدت ووجود : موجود K .
 9 مرد تا IK : تا مرد A | باشد : K -
 10 وخرذهای : K - | مارا بکرم : ما K .
 13 بی حد واندازه : بسیار K | بیاید دانستن :
 بدان K .
 14 ما : این ضعیف I | در آن هشت شرط : -
 K | شرط : - IS | دو : + شرط A .
 14-15 افزویم AS : در افزوده است I زیادت
 کردیم K .
 15 شود IS : شد A باشد K .

الشرط الاول الطهارة

- ۲ - و طهارت أنواع بسیار است . یکی طهارت از کفر و شرک جلی . دیگر طهارت از شرک خفی چون ریا و سمعت . دیگر طهارت از دوستی دنیا و هر چه در اوست . دیگر طهارت از هوا جس نفوس و وساوس شیطان . دیگر طهارت از رفع حاجت بر غیر حق تعالی ، و اگر چه جبرئیل - علیه السلام - باشد ، چنانکه ابراهیم - علیه السلام - گفت : « أما إليك فلا » . اول طهارت از جنابت و حدث چهار اندام شستن کی وظیفه عوام اهل اسلام است . چون بر آن طهارت مداومت نهاید از جمله خواص گردد . و فواید این طهارت بیست است بظاهر . فایده اول رفع حدث و جنابت . فایده دوم تخفیف است زیرای رسول - علیه السلام - در حدیث غریب فرمود کی : « سر طهارت تخفیف است » . و این سخن را غروری است کی بجز پیغمبر یا ولی نداند . و آن آن است کی چون مرد بنجاست حدث یا جنابت ملوث بود مجمل شیاطین گردد زیرا کی در حدیث درست می گویند : « الحشوش مختصرة » یعنی چیزها بی نماز درو شیاطین جمع شوند و حاضر گردند . پس چون ۱۲ مرد وضوء بسازد . شیاطین و ثقل ایشان از دور شود تخفیف حاصل آید . فائده سیم نظافت است و رسول - علیه السلام - می گویند : « الدین نظافة » . - فایده چهارم شستن کل

1 الشرط الأول الطهارة AI : شرط أول طهارت	9 در حدیث غریب : - S فرمود : فرموده است S اول K .
2 طهارت : + را S ، + بر I طهارت : - K	10 و این سخن را غروری است : - S ولی : + خدای I .
4 نفوس : نفس K .	11 شیاطین : شیطان S می گویند : آمد از رسول علیه السلام که S .
5 باشد : بود K ابراهیم : + خلیل الله I : خلیل K .	12 الحشوش ... بی نماز دراو : - S چیزها بی نماز درو شیاطین : شیاطین در چیزهای بی نماز K .
6 أول : د S از : - K و حدث : واز حدث I از حدث K .	12-13 و حاضر گرداند ... حاصل آید : - K .
6-7 أهل إسلام : - K .	12 گردند : + برنجاست و نجس S .
8 فایده أول AS : یکی I أو K .	13 فائده : - K .
8-9 است ... السلام : - K .	14 است و رسول علیه السلام می گویند : در کی A : - IS .
9 رسول : مصطفی IS .	حدیث است K نظافة AK : هو النظافة IS
9-11 غریب ... درست می گویند : - K .	فائده : - K شستن : - I کل : - K .

- آلودگی از روی روح پاك است . اشارت باین سنحن در آن آیت است کی : « قد أفلح من زكّيتها وقد خاب من دسّيتها » . — فایده پنجم آتش نفسانی بآب کشتن است و روحانی شدن . فایده ششم باسباب حیوة پیوستن کی : « وجعلنا من الماء كل شيء حي » . فایده 3 هفتم سلاح در پوشیدن کی « الوضوء سلاح المؤمن » . — فایده هشتم نور بر نور افزودن کی « الوضوء على الوضوء نور على نور » . — فایده نهم علامت ایمان باخوذ نشانیدن کی « لا يحافظ على الوضوء إلا مؤمن » . — فایده دهم بطهارت صغری مصحف برداشتن و بطهارت کبری کلام مجید از بر خواندن . — فایده یازدهم چون بطهارت باشد ملك با او بيك جامه خواب باشد . — فایده دوازدهم هر کی طهارت نگاه دارد ملك برو صلوات دهد و دعا کند کی : « اللهم اغفر له ، اللهم ارحمه » . — فایده سیزدهم چون طهارت بسازد هر گناهی کی کرده باشد از او بریزد . — فایده چهاردهم سبب رفع درجات است کی رسول — علیه السلام — گفت : « وأسبغ الوضوء في السيرات » . — فایده پانزدهم سبب حلال شدن مناجات حق تعالی کی 12 « لا صلوة إلا بطهور » . — فایده شانزدهم آن است کی روز قیامت بر خیزد روی سپید و نورانی دست و نورانی پای . — فایده هفدهم نیمه‌ئی نشانهای ایمان حاصل گردد کی « الطهور شطر

- 1 پاك است : پاك کردن است I ، — K | اشارت ... وضوء صلوات می فرستد K .
است کی : و بدین اشارت می کنند آیت K .
2-1 سورة 91 آیتان 9-10
2 فایده : — K .
3 شدن : گشتن S | فایده : — K | کی و K | است : کردن K | کی ... گفت : — SK .
4 فایده : — K .
5 فایده : — K .
5-6 علامت ... فایده دهم : — K .
5 باخوذ نشانیدن IS : برخوذ ظاهر کردن A .
6 کبری : عظمی I .
7 از بر : بر K | فایده یازدهم : دهم K | ملك او بيك جامه خواب باشد : با ملك هم دم بودن K .
8 فایده : + یازدهم علامت ایمان خود ظاهر کردن کی حافظ الوضوء مؤمن K .
8-9 هر کی ... ارحمه : ملك مرذ صاحب
8 فایده : + یازدهم علامت ایمان خود ظاهر کردن کی حافظ الوضوء مؤمن K .
9-8 هر کی ... ارحمه : ملك مرذ صاحب
- 8 دهد و دعا کند IS : فرستد I .
9 فایده : — K | هر گناهی کی کرده باشد : کناه کرده K .
10 فایده : — K | است : کردن K | کی ... گفت : — SK .
11 واسبغ الوضوء في السيرات : — S | فایده : — K | مناجات حق : مناجاتست با حق S | حق تعالی : + شود I ، گردد K .
12 بطهور AS : بالطهور IK | فایده : — K .
12-13 آن است ... پای : کی نورانی باشد K .
12 برخیزد : — S .
12-13 نورانی دست و نورانی پای A : نورانی پای و نورانی دست IS .
13 فایده : — K | نیمه ئی : + از S هم K | حاصل : ظاهر K | گردد : کردن است S .

- الإيمان . — فایدهٔ هجدهم درجهٔ سابقان حاصل کردن کی « فَنهَم ظالم لنفسه ومنهم مقتصد ومنهم سابق بالخيرات باذن الله » سابق گفته اند آنك پيش از آنك بانك نماز گویند بر طهارت باشد. — فایدهٔ نهم درجهٔ محبت حاصل کردن . — فایدهٔ بیستم نام رجولیت کسب کردن کی 3 « فيه رجال يحبون أن يطهروا والله يحب المطهرين » . اگرچه آیت در حقّ اهل قبا آمده است کی استنجا بآب می کردند لکن چون استنجا شرط طهارت شرعی آمد یا ملازم او در عرف و عادت لا بدّ حکم او ملازم آید . وفایدهای دیگر هست اسراری آن را نگفتم تا در راه 6 روند گان پیدا شود إن شاء الله تعالى .

- ۳ — شرط دوم خاموشی زبان ظاهر إلا از ذکر حق تعالی و در خاموشی زبان ظاهر ده دوازده فایدهٔ بیش است . فایدهٔ اوّل نجات روز قیامت از حساب . — فایدهٔ دوم آن 9 است کی چون زبان ظاهر خاموش شود زبان دل در گفتن آید . — فایدهٔ سیم نجات از دوزخ چنانک رسول — علیه السلام — گفت : « وهل يكبّ الناس على وجوههم أو على مناخرهم إلا حصائد ألسنتهم » . — فایدهٔ چهارم آن است کی هر روز اندامهای تن همه سوگند می 12 دهند زبان را کی خاموش باشی از زیادتى گفتن کی اگر نگویند ابرار قسم ایشان باشد . — فایدهٔ پنجم قهر نفس است در خاموشی کی این نفس هرزه لایست . — فایدهٔ ششم آن است کی چون خاموشی شود باشد کی کلام ملك بشنود کی « إن الحقّ لينطق على لسان 15

- 1 فایده : — K .
1-3 کی فَنهَم ... باشد : — K .
1-2 سورة ۳۵ آیه ۳۲ .
2 سابق : سابق را S | آنك : آن باشد که I .
3 فایده : — K | فایده : — K | نام ...
کی : — K | کسب : حاصل S | کردن : کردن است I .
4 سورة ۹ آیه ۱۰۸ . | حق : — K .
5-6 لکن چون استنجا ... ملازم آید : — S .
5 چون : — K | شرعی آمد : است K .
5-6 یا ملازم ... ملازم آید : لا بد حکم او لازم آمد بخلاف عرف و عادت A .
6 لا بد : بماند I .
7 إن شاء الله تعالى : — SK .
8 إلا از ذکر ... ظاهر : و آن در K .
9 ده : — SK | ادوازه : یازده S | بیش : —
SK | فایده : — K | اول : تحستين I | فایده : — K .
10 آن است کی : — K | ظاهر : — K | شود :
نشود K | دل : باطن K | آید : نیاید K آمدی S |
فایده : — K .
11 چنانک : کی A .
11-12 چنانک ... ألسنتهم : — K .
11 گفت : فرمود S .
12 فایده : — K .
12-13 آن است کی ... ایشان باشد : در قیامت اعضا گواهی دم چون زبان نگفته باشد گواهی ندهد K .
12 هر روز : — IS | همه : + روز IS .
13 کی اگر ... باشد : — S .
14 است در خاموشی : در خاموشی است K |
کی این ... لایست : — K | این : — I |
لایست : کویست S | فایده : — K .
15 آن است ... باشد : — K | چون : —
A ملك : + در خاموشی K .

عمر وقلبه . — فایده هفتم آن است کی خزاین حکمتها برو بگشایند کی رسول — علیه السلام — می فرماید : « إذا رأيتم الرجل طويل الصمت فاجلسوا إليه فانه يلقي الحكمة » . — فایده هشتم آن است کی در مثل گفته اند : « لو كان الكلام من فضة كان السكوت من ذهب » یعنی 3 « اگر گفتن از نقره بودی ، خاموشی از زر بودی » . — فایده نهم آن است کی در خاموشی تشبیه زکریا — علیه السلام — است کی حق تعالی او را گفته است : « آیتك ألا تكلم الناس ثلاثة أيام إلا رمزا » . و چون سه روز سخن نگفت حق تعالی یحیی را در ایام کودکی سخن آورد ؛ عجب نباشد کی چون مرد راه روزی چند از گفتن خاموش شود یحیی دل او در 6 ابتداء بگفتن آید . — فایده دهم آن است کی تشبیه بمریم — علیها الصلوة والسلام — مادر عیسی — علیه السلام — بود کی « إني نذرت للرحمن صوماً فلن أكلم اليوم إنسياً » . و چون خاموشی بگزید حق تعالی عیسی را — علیه السلام — بطفلی در سخن آورد کی : 9 « إني عبد الله أتيتك الكتاب » . عجب نباشد کی چون مرد راه از لغو گفتن خاموش شود عیسی دل او در گفتن آید . — فایده یازدهم آن است کی در خاموشی از سخن دوام ذکر 12 حق تعالی حاصل آید بدل و زبان و در حدیث است کی اهل بهشت را در بهشت هیچ حسرت

- 1 فایده : K — | آن است کی : K — | خزاین : در SK | حکمتها : حکمت K | برو : بردل او K | بگشایند : گشاده شود K .
- 2 فایده : K — .
- 3 آن است ... گفته اند : K — .
- 3-4 یعنی ... از زر بودی : SK — .
- 4 فایده : K — .
- 4-5 آن است ... که حق او را گفته است : در حق زکریا است K .
- 5-6 سورة 3 آية 41
- 6-7 حق تعالی ... آورد : یحیی در طفلی بسخن در آمد K .
- 7 عجب نباشد ... از گفتن : پس سالک اگر در ابتداء K | دل او : دل او را I دلش K .
- 7-8 در ابتدا بگفتن : در گفت K .
- 8 آید : آرند I | فایده : K — .
- 8-10 آن است کی ... در سخن آورد کی : از اول خامش نشد مریم درینامه مسیح در گفتار قال K 9 سورة 19 آية 26
- 10 بطفلی در سخن A : بطفلی بسخن I در طفلی بسخن S .
- 11 سورة 19 آية 30 | عجب نباشد ... لغو گفتن : چون رونده همچنین K | مرد راه : S — .
- 11-12 لغو گفتن ... آید : S — .
- 12 دل او در گفتن : دلش در گفت K | فایده : K — | آن است کی : SK — | در : S — | از سخن : زبان K : S — .
- 13 حق تعالی : K — .
- 13-2 بدل و زبان ... نداده باشند : K — .
- 13 بدل و زبان و : S — .

نبوذ بزرگتر از آن لحظه کی بر ایشان گذشته باشد در دنیا کی ذکر حق تعالی نگفته باشند یا درود بر پیغمبر نداده باشند .

- ۴ - شرط سیم خلوت دایم و عزلت از خلق و درین معنی سیزده ویش فایده است .
 فایده اول نگه داشت دیده از نظر بشهوت . - فایده دوم نگه داشت پای از رفتن بحرام . -
 فایده سیم نگه داشت دست از گرفتن و ستدن بحرام . - فایده چهارم نگه داشت گوش از شنیدن حرام . - فایده پنجم سگ نفس را در بند و حبس کردن . - فایده ششم چون حواس ظاهر بسته شود حواس باطن کی درهای غیب است گشوده شود . - فایده هفتم از آزار خلق دور شدن . - فایده هشتم سلامت گزیدن « السلامة فی العزلة » . - فایده نهم بروحانیان تشبیه کردن کی خلق ایشان را نبیند . - فایده دهم جمعیت دل حاصل کردن . - فایده یازدهم بیخ تفرقه ازل برکنندن . - فایده دوازدهم اکتباسی درجه ظل عرش الرحمن است کی « سبعة یظلمهم الله فی ظل عرشه یوم لا ظل إلا ظل عرشه » یکی از ایشان بود کی « ورجل ذکر الله خالیاً ففاضت عیناه » یعنی « مردی بود کی حق تعالی را در خالی یاد آورد و آب از چشم او روان شود » . - فایده سیزدهم نقوش دنیا صافی و معاملات و داد و ستد ارباب دنیا از آئینه دل دور کردن . و چون روی دل از نقوش دنیا صافی شود نقوش آخرت درو پرتوزند ،

- 1 آن لحظه کی A : آن کی يك لحظه I آنك
 لحظه S | باشند : - I | کی ذکر : که درو ذکر S .
 2 باشند یا درود بر پیغمبر نداده : - S .
 3 از خلق : - K | ویش A : - ISK .
 4-7 فایده اول ... گشوده شود فایده :
 اول پنج حس است چو این پنج بسته در خلوت
 درها نیست بعوض این گشوده شود ششم میل نفس را
 در بند کردن K .
 4 دیده : چشم S .
 5 بحرام : بسوی نابابست S | و ستدن : - S .
 6 حرام : ناشایست S | بندو : - S .
 7 خلق : - K .
 8 شدن : بوذن K | فایده هشتم : و K |
 العزلة : الوحدة K | فایده نهم : هشتم K |
 بروحانیان تشبیه : تشبیه کمال K .
 9 خلق ایشان را : ایشان خلق را K | فایده
- دهم : نهم K | فایده یازدهم : دهم K | بیخ :
 دفع K .
 10 ازل برکنندن : - K | فایده دوازدهم : یازدهم K |
 الرحمن است : - S | کی : - K .
 11 یکی از ایشان بود کی A : یکی از ایشان یکی
 از ایشان که در آن ظل باشند S ، - K .
 11-12 ورجل .. یعنی : - S .
 12-13 یعنی ... روان شود : - I .
 12 مردی بود : هرکس K | در خالی : در
 حال K بخلو S | آورد : کنز SK .
 13 شود : گردد K | فایده سیزدهم :
 دوازدهم K | صافی I : - ASK | و داد و ستد
 ارباب دنیا : - K .
 14 چون روی : درون I | روی دل : - K |
 نقوش : نفس SK | صافی : پاک K | نقوش :
 نقش K .

وچون صافی ترشود احوال وحقایق درو پرتو زند وچون صافی ترشود صفات حق تعالی درو پرتو زند ازراه عکس وچون صافی تمام یابد وحدانیت درو پرتو زند چنانک جان وعقل وهوش بیرذ آنکه معرفت حاصل شود ومرد اهل تجلی گردد. 3

۵ - شرط چهارم صوم است وروزه را بیست ودو فایده است . فایده اول تشبیه بروحانیان کی ایشان چیزی نخورند از آنچه مای خوریم . - فایده دوم نفس اماره را کی دشمن حق تعالی است قهر کردن . - فایده سیم خصوصیت حاصل کردن کی « الصوم لی وأنا أجری به » یعنی « روزه از آن من است ومن بدو پاداش دهم » . - فایده چهارم ثواب بی نهایت بدست آوردن کی « إنما یوفی الصابرون أجرهم بغير حساب » . - فایده پنجم نفس آلوده را از گناهان پاک کردن . - فایده ششم تحتۀ جان پاک را از خاك نفسانی بشستن تا نقوش علوم لدنی پزید آید کی « قد أفلح من زکیها وقد خاب من دسیها » . - فایده هفتم از چشم دل سبل را کی درو محکم شده باشد دور کردن کی چون مرد گرسنه شود پیپی کی در چشم دل باشد بگذارد وچشم دل روشن شود در عالم غیب نگرذ وعالم ملکوت را معاینه ببیند . - فایده هشتم آنک صایم راهها بر شیطان تنگ کند وآن رگهاست درتن زیرا کی شیطان 12

- 1 درو پرتو ... صافی ترشود : - I | وچون صافی تر ... پرتو زند : - S .
- 2 صافی تمام : صافی تر K | یابد : شود K کرد نور S .
- 3 گردد : شود A .
- 4 صوم : روزه S صوم وروزه K | وروزه را : دروی S ، K | است : دارد K | فایده : - K .
- 5 کی ایشان ... می خوریم فایده : - K | دوم : دیگر K .
- 5-6 نفس اماره را ... قهر کردن : قهر نفس اماره K .
- 6 حق تعالی AS : خدای I | فایده : - K | حاصل کردن کی : - K .
- 7 یعنی ... دهم : - K | من بدو پاداش : جزای روزه دار من S | فایده : - K .
- 7-8 ثواب بی نهایت بدست آوردن کی : صبر
- 8 سورة ۳۹ آیه ۱۰ فایده : - K .
- 8-9 نفس ... کردن : یاکی نفس از گناه K .
- 9 گناهان : گناه I | فایده : - K | پاک را : - K | خاك نفسانی : نقش غیر K .
- 10 سورة ۹۱ آیتان ۹ - ۱۰ : - K | فایده : - K .
- 10-11 از چشم ... دور کردن : سبل از چشم دل پاک کردن K .
- 11 شذه باشد : شده است S | چون مرد گرسنه شود : درگرسنگی K .
- 12 وچشم دل روشن ... نگرذ وعالم : وعالم غیب و K .
- 13 فایده : - K | آنک A : کی I آن است که S ، - K | صایم راهها بر : راه K | شیطان : شیاطین S | زیرا کی ... رود : آدی را ودر رگها بروذ K .

- در رگ و پوست روز . — فایدهٔ نهم سپر حاصل کردن از شیطان و دوزخ کی « الصوم جنّة » . —
 فایدهٔ دهم نام در جریدةٔ مخلصان ثبت کردن زیرا کی روزه عبادتی است کی دروی ریا
 و سمعت نگنجد . — فایدهٔ یازدهم درد دل گرسنگان شناختن و برایشان از راه شفقت و رحمت
 بخشودن . — فایدهٔ دوازدهم و سیزدهم دوشاذمانی حاصل کردن کی « للصایم فرحتان فرحة عند
 افطاره و فرحة عند لقاء ربّه » یعنی يك شاذمانی در وقت افطار نه بدان کی نان خواهد خوردن
 لكن برای آن کی يك روز برای رضای حقّ تعالی روزه داشت تا روز قیات دستگیر او باشد
 و دیگر شاذمانی دیدار حق تعالی روز قیامت . — فایدهٔ چهاردهم تن درستی حاصل کردن . — فایدهٔ
 پانزدهم بذترین وعاءها تهی کردن کی « ما ملئ وعاء سترًا من بطن » . — فایدهٔ شانزدهم
 امانت گذاردن کی روزه امانت حق تعالی است کی هیچ کس بروزه دار مطلع نباشد بجز او . —
 فایدهٔ هفدهم وفا بعهد کردن کی چون روزه دار نیت کند کی روزه خواهم داشت عهدی
 باشد کی باخدای تعالی کند . — فایدهٔ هجدهم خود را منصب امارت حاصل کردن کی
 « الصائم المتطوع أمير نفسه » و بروایتی دیگر « امین نفسه » یعنی از امانت . — فایدهٔ نوزدهم
 نیکی بدیوان خویشتن نوشتن اگر تواند کی روزه تمام بدارد ده نیکوئی نویسند و اگر تمام
 شود يك نیکوئی نویسند از وعده رسول — علیه السلام — کی گفت : « نية المؤمن ابلغ

- 1 فایده : K | سپر حاصل کردن از : K | شانزدهم : پانزدهم K .
 و دوزخ : است K | جنّة : من النار S .
 2 فایده : K — | نام : + خود S | ثبت کردن
 زیرا : آوردن K .
 3 وسعت : — K | نگنجد : AI نیست SK |
 فایده : — K | دل : گرسنگی و K | از راه
 شفقت و رحمت : — K .
 4 فایده : — K | و سیزدهم : — K | دوشاذمانی
 ... که : — K | فرحتان : + حاصل کردن K
 4-7 فرحة عند ... قیامت فایده : — K .
 5 افطاره A : فطره I | الافطار S | افطار :
 روزه گشادن S .
 6 یک : — S | رضای : — I | حق تعالی :
 خدای I | تاروز قیامت ... باشد : — S .
 7 چهاردهم : سیزدهم K .
 8 فایدهٔ پانزدهم : چهاردهم K | وعاءها :
 وعاءها S | وعاءها : — K | کردن کی : — K | فایدهٔ
 8-9 امانت گذاردن کی : — K .
 9 کی هیچ ... بجز او : گزاردن امانت K .
 10 فایدهٔ هفدهم : شانزدهم K | کی چون روزه
 دار : چون K | کند : روزه کرد K .
 10-11 کی روزه ... تعالی کند : عهد کرد و چون
 داشت و فا کرد K .
 11 فایدهٔ هجدهم : هفدهم K | خود را : — K |
 امارت IS : امانت AK | کی : — K .
 12 امیر IS : امین AK | امین IS : امیر AK |
 یعنی از امانت : — K | فایدهٔ نوزدهم :
 هجدهم K .
 13-14 نیکی بدیوان ... کی گفت : — K .
 13 اگر تواند کی روزه تمام بدارد : اگر روزه
 دارد بتمامی دارد I | کی : — S | تمام : بتمامی S .
 14 یک S : هم یک I ، — A | ابلغ A :
 خیر ISK .

من عملہ » زیراکی اگرچہ عمل را این فضیلت است کی چون بتمامت پیوندذ باخلاص
 ده نیکوئی نویسند ، اما آن خطیر نیز دارد کی چون ریا و سمعت در آید خو ذرا حبط کنند
 3 ودرنیت این نیست زیراکی نیت عمل دل اول است وملك را برآن اطلاع نیست خاصۃ
 آدمی را پس ریا و سمعت در ننگنجد . — فایده بیستم آن است کی از لغو و بیوژده گفتن باز رهند . —
 فایده بیست ویکم آن است کی برروزه دار بعد از نماز دیگر لغو ننویسند از وعده رسول
 6 — علیه السلام . — فایده بیست و دوم آن است کی هرکی روزه دارد معان و موافق باشد کی
 « استعینو بالصبر والصلوة » یعنی بالصوم والصلوة .

۶ — شرط پنجم دوام ذکر « لا إله إلا الله » است و اگر وقت و وقت نیز « محمد رسول
 9 الله » بگویند سخت خوب بود و علم اولین و آخرین درین کلمه مضموم است .

آن آوردی چو حق بیساز آوردی ورنه بمثل بدست باز آوردی
 ظلمی کی بکرده بجان و دل خویشتن فارغ بنشین کآن همه داد آوردی

۷ — چون گفتم کی علم اولین و آخرین درین کلمه تعبیه است فواید اورا شرح
 12 داذن ازخامی است .

کعبه را جامه کردن از هوس است یاء بیتی جمال کعبه بس است

با این همه فوایدی چند یاد کرده آید . — فایده اول آن است کی رسول — علیه السلام —
 15 فرمود : « أمرت أن أقاتل الناس حتى يقولوا لا إله إلا الله محمد رسول الله » فاذا قالوها
 فقد عصموا مني دماءهم وأموالهم إلا بحق من الله وحسابهم على الله تعالى . — فایده دوم

- 1-4 زیراکی اگرچہ . . . در ننگنجد : — SK . مضمون S مهجور K .
 2 خو ذرا : خو ذرا I .
 3 برآن A : بان I | خاصۃ : + کی I .
 4 فایده بیستم : نوزدهم K | لغو و : — K .
 5-7 فایده بیست ویکم . . . والصلوة : — K .
 7 یعنی بالصوم والصلوة : — S .
 8 دوام ذکر : ذکر دوام I + است K | است : — K
 8-9 وقت . . . بودو : — K .
 8 نیز : ذکر S .
 9 خوب : نیکو I | مضموم A : مضم I
 10-11 این دو بیت در K نیست .
 12-13 چون گفتم . . . ازخامی است : — K .
 12 کی : — S | اولین : — I | فواید اورا : — I
 13 ازخامی : خامی A .
 14 این بیت در K نیست | جمال کعبه A : کمال
 کعبه I ترا زخانه S .
 15-17 با این همه . . . الله تعالى : — K .
 15 فوایدی : فواید I فایده S | آید : شود S .
 17 تعالی : + عن رجل I | دوم : این کلمه K .

- آن است کی بلندترین هفتاد و هفت اعلام دین است کی « أعلاها شهادة أن لا إله إلا الله است » . — فایدهٔ سیم آن است کی هرکی یکبار از راستی بگوید « لا إله إلا الله » و بر آن بمیزد بهشت روز . — فایدهٔ چهارم آن است کی رسول — علیه السلام — فرمود : « مفتاح الجنة لا إله إلا الله » . — فایدهٔ پنجم آن است کی رسول — علیه السلام — گفت : « من يعلم أن لا إله إلا الله دخل الجنة » یعنی هرکی بداند کی هیچ خدای نیست بجز خدای تعالی در بهشت روز . — فایدهٔ ششم آن است کی این کلمه را بردارند کی « إلیه يصعد الكلم الطيب والعمل الصالح يرفعه » . — فایدهٔ هفتم آن است کی اسم اعظم درین کلمه است . — فایدهٔ هشتم آن است کی چون بنده بگوید « لا إله إلا الله » ستون عرش حق تعالی بلرزد حق تعالی گوید : « يا عرش اسكن » . فيقول : « كيف أسكن ولم تغفر لقائلها ؟ » — فيقول الله تعالى : « أسكن فقد غفرت له » . یعنی حق تعالی گوید مر عرش را کی « أی عرش بیارام » . گوید : « چگونه بیارام ونمی آمرزی گوینده لا إله إلا الله را ؟ » حق تعالی گوید : « بیارام کی من بیامرزیم اورا » . — فایدهٔ نهم آن است کی فاضلترین ذکرها این کلمه است کی « أفضل الذكر لا إله إلا الله » . — فایدهٔ دهم آن است کی فاضلترین کلمه کی جملهٔ پیغمبران و رسول — علیه السلام — گفتند این کلمه است « لا إله إلا الله وحده لا شريك له » . — فایدهٔ یازدهم آن است کی این کلمه ذکر است و توحید است و هر ذکر توحید نیست . — فایدهٔ دوازدهم آن است کی این کلمه نفی و اثبات است نفی خدایان بدروغ است و اثبات خدای بحق تعالی . — فایدهٔ سیزدهم آن است کی کافر تا

- 1 اعلام : کلمه K | دین : این S | أعلاها : 13-15 فایدهٔ دهم ... لا شريك له : K .
علامات S .
2 است : دیگر کی اسم اعظم درین کلمه 14 پیغمبران : + و رسولان I ، + پیشین S |
ورسول : وخاتم الأنبياء I و پیغمبرها S .
است K . 14-15 لا إله ... لا شريك له : S .
2-4 فایدهٔ سیم ... گفت : دیگر K .
2 هرکی : A - .
3 روز : شود S .
3-4 مفتاح ... گفت : S - .
5-8 دخل الجنة ... إلا الله : K .
6-7 سورة ۳۲ آیه ۱۰
9 حق تعالی گویند : گوید S ندا آید K .
10-12 یعنی ... بیامرزیم اورا : SK - .
12-13 فایدهٔ نهم ... کلمه است کی : دیگر K .
15-17 فایدهٔ یازدهم ... توحید نیست : دیگر
کلمه توحید است K .
16-17 فایدهٔ دوازدهم ... بحق تعالی : دیگر نفی
باطل و اثبات حق K .
17 نفی خدایان ... بحق تعالی : S - |
بحق : A - .
17-4 فایدهٔ سیزدهم ... بالصواب : دیگر مفتاح
اسلام است K .
17 کافر : کافران A .

- این کلمه نگویید مسلمان نشود یعنی حکم اسلام نگیرد بظاهر؛ اگر بدانند که نیست هیچ خدائی مگر الله و بیزد مسلمان باشد بنزد حق سبحانه و تعالی و اگرچه بزبان نگفت بدلیل
- 3 حدیث صحیح قال علیه السلام : « من علم إن لا إله إلا الله ثم مات دخل الجنة » والله أعلم بالصواب . — فایده چهاردهم آن است کی این کلمه نجات است و اگر کلمه‌ئی بودی بهتر ازین در نجات ، رسول — علیه السلام — بر عم خویش ابوطالب عرضه کردی . — فایده
- 6 پانزدهم آن است کی رسول — علیه السلام — بر أسامة کی مولی و دوست او بود خشم گرفت بسبب آنکه کافری در میان غذا گفته بود « لا إله إلا الله » و أسامة نیزه بروزد و بکشت . وقال : « من لك بلا إله إلا الله اقتلته بعد أن قال لا إله إلا الله » . — فایده شانزدهم آن است کی
- 9 روزی صحابه رسول — علیه السلام — گفتند کی فلان کس منافق است . رسول — علیه السلام — گفت « می گویند آخر نه گویند لا إله إلا الله است ؟ » گفتند : « بلی یا رسول الله ! » گفت : « هر بنده ای کی برستی گویند لا إله إلا الله دخل الجنة » . — فایده
- 12 هفدهم آن است کی چون بنده گویند « لا إله إلا الله » آسمان و زمین را پر کنند یعنی ترازو پر کنند . — فایده هجدهم آن است کی روز قیامت بنده را در عرصات قیامت و نیکی و بدی او بسنجد بدی او در تراوز زیادت باشد . حق تعالی او را گویند هیچ نیکی دیگر داری ؟ —
- 15 گویند « خداوندا ندارم » و از خود ناامید شود . حق تعالی گویند : « إن لك عندنا حسنة » یکبار گفته باشد « لا إله إلا الله » آن را بیاورند در کاغذی نوشته همچند ناخن . این بنده درجهای سیئات خود بسیار بیند و این مقدار يك ناخن کاغذ بیند گویند : « خداوندا این قدر يك ناخن چه باشد در برابر آن سجالات ؟ » . حق تعالی گویند « لا ظلم اليوم » این کاغذ

- 1 نگویید : نگویید A | شود : نشوند A .
- 11 گفت : + که S .
- 12 هفدهم : دیگر I | . ترازو : ترازوی وی S
- 13 هجدهم : + هم S ، دیگر I | عرصات AI :
- عرصة S | قیامت : - A .
- 14 دیگر : - I .
- 15 و از خود ناامید شود : - S | گویند :
- فرماید S | لك : - S .
- 16 گفته باشد : بگفته S | نوشته A : نبشته IS .
- 17 خود : - S | و این مقدار . . . بیند : - IS |
- قدر A : ببطاقه I مقدار S | ناخن : + کاغذ S .
- 17 در برابر آن سجالات : - S | سورة ٤٠ آية ١٧ .
- 1-4 یعنی حکم . . . بالصواب I : - AS .
- 4-5 فایده چهاردهم . . . عرضه کردی : - K .
- 5-8 فایده پانزدهم . . . إلا الله : دیگر کافری
- در حرب لا إله إلا الله گفته بود صحابه تیری بروی
- زد پیغمبر صلوات الله علیه خشم گرفت K . — ازینجا
- تا آخر فصل K ندارد .
- 7 زد و بکشت I : زد A زده بود S .
- 8 وقال من لك . . . إلا الله : - S | فایده
- شانزدهم : دیگر I .
- 9 کی فلان کس : کی فلان IS فلان کس A .

مقدار يك ناخن را دريك پله تراوز نهند وآن سجلات بذهارا درپله ديگر . آن سجلات بذى چون باذ ببالا روز وپله كاغذ «لا إله إلا الله» گران آيند اُورا بپشت برند . راوى اين حديث گفت در آن مجلس كى اين حديث بخواندند غريبى بوذ كى كسى اُورا نشناختى . چون 3 اين حديث بشنيد نعرهئى ازوبر آمد ودر آن نعره جان بداذ . أصحاب حديث اُورا تجهيز كردند ومن در آنجا بوذم كى برو نماز كردند . واگر خواهم هزار فضيلت و فوايد اين كلمه را بگويم لكن احتصار برين مقدار اوليتريدنم . 6

۸ - شرط ششم نفي خواطر است واین مشکلترین شرطی باشد بر راه روان راه حق تعالى . و حقیقت نفي خواطر حقیقت ذکر است زیراكى خواطر پنج نوع است . اول خاطر حق است و نشان این خاطر آن است كى بی سببی در دل آيند و آن خاطر را نفي نبايند كرد 9 و خود بحقیقت نفي نتوان كرد لكن وظیفه مبتدی آن است كى نفي كند زیرا كى اُو هنوز در تمیز خواطر استاذ نگشت . - دوم خاطر دل است و سیم خاطر ملك است و هردو بیک ديگر نزديك اند و میان خاطر دل و خاطر ملك فرقی دقیق است و این فرق را آنجا دانى كى در 12 حديث رسول - عليه السلام - است كى رسول - عليه السلام - خود جوانمرد بوذی و در ماه رمضان جوانمردتر بوذی و چون جبرئیل - عليه السلام - بنزد اُو بوذی جوانمردتر بوذی از باذوزان پس بدانستی كى از حضور ملك و خاطر اُو جوانمردی زیادت شود . چهارم 15

- 17-2 این كاغذ مقدار . . . بذى چون باذ : پس این يك ياره كاغذ دريك پله كاغذ لا إله إلا الله گران آيند و اُورا سجلات بذهارا درپله ديگر آن پله سجلات چون بيارند S .
- 3 بخواندند : بخوندم S | كسى اُورا : كس را S
- 5 آنجا : آنجا يگاه S | نماز كردند : نماز كردم S | و فوايد : ديگر S .
- 7 خواطر : خاطر K | شرطی AI : شرایط S شرطها K | باشد : است SK .
- 7-8 بر راه روان راه حق تعالى : - K .
- 8 خواطر حقیقت : خاطر K | خاطر : خواطر I .
- 9 است : - K | در دل آيند : در آيند در معدن دل K .
- 10 اُو هنوز : - K .
- 11 خواطر : خاطر K | نگشته است IS : نگشت A نباشد K | و سیم I : سیم ASK .
- 11-12 يك ديگر : بهم K .
- 12 خاطر دل و خاطر ملك : ایشان K | فرق را : فرق S .
- 12-13 آنجا دانى . . . است كى رسول : در صفت رسول دانست كى خواجه K .
- 13 رسول عليه السلام : آمده S | خود : فرمود يكى را كه S .
- 14 ماه رمضان : روزه K | جوانمردتر بوهی : جوانمرد ترى S | جوانمردتر K | بنزد اُو بوذی : آمد K .
- 14-15 بوذی از . . . زیادت شود : - K .
- 15 باذوزان AI : ان دو S | خاطر : خواطر S .

خاطر نفس است و پنجم خاطر شیطان و این هر دو خاطر بیک دیگر نزدیک اند لکن میان هردو خاطر فرقی است و آن آن است کی چون نفس چیزی بخواند و نیابد باز همان بخواند 3 و در خواستن آن چیز ستیزها نماید و شیطان چون به چیزی کی گناه است فرماید ، اگر مرد آن نکند به چیزی دیگر خواند زیرا کی او را مراد اضلال است .

9 — دیگر فرق میان خاطر دل و ملک و میان خاطر نفس و شیطان آن است کی خاطر 6 دل و ملک بقرب حق تعالی خوانند و میل کنند برضاء حق تعالی و دریافت ثواب آخرت و نفس و شیطان پهلو تهی کنند از قربت حق تعالی و ثواب آخرت و میل دارند بزخارف دنیا و شهوات نفسانی . فرقی دیگر آن کی از خاطر ملک و دل سکونی و طمأنینه دل حاصل شود 9 و اعتراض اندرون نه و از خاطر نفس و شیطان گرانی درون پذیرد آید و از هر گوشه‌ئی معترضان پذیرد آیند . — فرقی دیگر آن است کی دل و ملک بمحمودات خوانند در غالب احوال و نفس و شیطان بمذمومات خوانند در غالب احوال . — فرقی دیگر آن است کی خاطر دل و ملک 12 موافق کتاب الله و سنت رسول — علیه السلام — باشد و خاطر نفس و شیطان مخالف کتاب

- 1 است : S — | و پنجم S : پنجم AIK | میل کند K | از قربت حق تعالی : S — | دنیا : خاطر بیک دیگر : بهم K .
- 2-1 میان هردو . . . و آن : و فرقی آن هردو K .
- 2 و نیابد : — K | باز همان : باز S دیگر باز از آن K .
- 3 در خواستن آن : در خواست S | ستیزها نماید : ستیزه روئی کند K .
- 4-3 به چیزی . . . نکند : از گناهی عاجز شود K .
- 4 به چیزی دیگر خوانند : بدیگری مشغول شود K | او را مراد اضلال AI : او را اضلال مراد S مراد او اضلال K .
- 5 دیگر فرق : و فرقی K | و میان خاطر : — K 5-6 خاطر دل و ملک بقربت . . . برضاء حق تعالی : آن دلالت کند بقرب حق و رضاء او K .
- 6 دریافت ثواب آخرت : نجات آخرت و ثواب K .
- 7 و نفس . . . میل دارند : و این بعکس این
- 8 آن کی : کی IK .
- 9 اندرون : از اندرون K | خاطر نفس و شیطان : این K | درون : در درون I و کدورت K | از هر گوشه‌ئی معترضان : در هر گوشه معترضان K معترضان از هر گوشه S .
- 10 آن است : K | دل و ملک : آن K | در غالب احوال : S — .
- 11 نفس و شیطان : این K | در غالب احوال : بغالب احوال I ، — SK .
- 11-6 فرقی دیگر . . . طبعی نیارد : S — .
- 11 فرقی دیگر آن است کی خاطر دل و ملک : و آن K .
- 12 الله : — K | رسول علیه السلام : — K | خاطر نفس و شیطان : این K .
- 12-1 و خاطر . . . باشد : بعکس K .

الله وملك و دل و سنت رسول — عليه السلام — باشد . — فرقی دیگر آنك از خاطر ملك و دل یقین افزاید و از خاطر نفس و شیطان شك و ریب پزید آید . — فرقی دیگر آنك خاطر ملك و دل از جنس خواطری باشد کی نزدیک جان دادن بود و خاطر نفس و شیطان از جنس خواطری باشد کی در وقت تن درستی و کامرانی پزید آید . — فرقی دیگر آن است کی در وقت خاطر ملك و دل مشاهده صافی تر شود و تیرگی بروز و خاطر نفس و شیطان بجز تیرگی و گرانی دل طبعی نیارد .

۱۰ — شرط هفتم تسلیم و رضا دادن بحکم حق تعالی و تفویض و توکل هم ازین باب است در سراء و ضراء و شدت و رخاء و در میان قبض و بسط و خوف و رجاء و انس و هیبت و چون این باب کمال گیرد تجلی روان شود و ازان معرفت زاید و از معرفت محبت و مودت زاید و از مودت محو و اثبات و فنا و بقا زاید و ازین یقین و تمکین زاید و شكوك نفسانی بیکبار برخیزد .

۱۱ — شرط هشتم اختیار صحبت صالحان و هجران از اخوان سوء و شیخ ازین صالحان باشد . قال الله تعالی : « یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله وكونوا مع الصادقین » یعنی أبو بکر و عمر — رضی الله عنهما — بودند کی پیشوایان صحابه بودند . و رسول — علیه السلام — فرمود : « مثل الجلیس الصالح كمثل العطار إن لم یحذك من عطره عبق بك رائحته ، و مثل

1 رسول علیه السلام : — I الله وملك و دل : — I	7-8 هم ازین باب است : — K .
فرقی دیگر آنك از خاطر ملك و دل : وازان K .	8 در میان : — S .
2 و از خاطر نفس و شیطان : وازین K .	9 این : ازین S محبت و مودت A : محبت
2-3 آنك . . . خواطری باشد : آن نزدیک	و معرفت K مودت و محبت IS .
باشد بخاطری K .	10 زاید : — K .
3 بود : پزید آید K .	12 صالحان : یا کان K از : — S اخوان
3-4 و خاطر نفس . . . خواطری باشد : واین	سو : غیر K ازین صالحان A : ازین جمله صالحان I
نزدیکتر بخاطری K .	باید کی از جمله صلحان S از یا کان K .
4 وقت تن : — K و کامرانی : — K .	13 سورة ۹ آیه ۱۱۹ .
4-5 فرقی دیگر . . . و دل : و آن K .	13-4 یعنی أبو بکر . . . شیخیت آن باشد : — K .
5 صافی تر : صافی K .	13 یعنی : — A أبو بکر : أبا بکر IS .
5-6 و خاطر نفس . . . نیارد : و درین تیرگی	14 بودند . . . صحابه بودند : — S .
و گرانی پزید آید K .	15 فرمود : + که S .
7 دادن بحکم حق تعالی : بحکم اودادن K .	16-1 مثل الجلیس . . . بك دخانه یعنی : — S .

الجلیس السوء کمثل نافخ الکیر إن لم یحرقک ناره عقب بک دخانه» یعنی «مثل همنشین نیک
 مثل عطار باشد اگر از عطر خود چیزی بتو ندهد بوی خوش در تو گیرد و مثل همنشین بد
 3 مثل آهنگر باشد کی اگر آتش وی ترا نسوزاند بوی دود در تو گیرد. و شرط شیخیت آن
 باشد کی شیخ عالم باشد بکتاب خدای تعالی و سنت رسول - علیه السلام - و با این همه
 صاحب مجاهدت و مشاهدت بود و صاحب فراست بود و صاحب همت و تصرف بود.
 6 قال الله تعالى : « قل هذه سبيلي أدعوا إلى الله على بصيرة أنا ومن اتبعني ». و شیخ قلاووز راه
 حق باشد مخارف و مفاسد و مهالك راه داند و صواب از ناصواب شناسد و در میان خواطر
 تمیز کند و تفسیر واقعات درویشان را کما هی بدانند صاحب دیزه و ماهر بود. و واقعه
 9 کاری بود بیک درجه بلندتر از خواب زیرا کی خواب هم مشاهده بود و لکن
 عوام را باشد و بتعبیر حاجت آید زیرا کی عوام را مصورة و مخيلة قوی افتاده باشد صاحب
 صورت و خیال باشند و غاظ حجاب ایشان را نگذارد کی معانی بصورت و خیال
 12 ادراك کنند و نیز دیزه دل ایشان بینا نباشد از جهت سبل کی در پیش دیدهاشان باشد
 بخواب حاجت باشد تا آنکه کی معانی را ادراك کنند و این بخلاف ره روان است کی ایشان
 بواسطه مجاهدت آن سبل از پیش دیزه دل دور کرده باشند معانی را صورتها و خیال ادراك

- 1 مثل : - S .
 2 مثل : مانند S | اگر : کی اگرچه S | در
 تو گیرد : از تو باز ندارد S | مثل : همچو S .
 3 کی اگر : اگرچه S | سوزاند A : سوزد
 IS | بوی دون A : بوی I بوکند دوز S | شیخیت
 S -
 4 بکتاب ... علیه السلام AI : بکتاب
 و سنت S ، K - | با این همه : - K .
 5 و مشاهدت بود : - K | و صاحب فراست
 بود : و صاحب همت و صاحب فراست K | و صاحب
 همت و تصرف بود : و در مشاهده و تصرف کامل شود K ،
 S -
 6 سورة ۱۲ آية ۱۰۸
 7 حق : - K | نا صواب : خط K | در میان
 خواطر : فرق میان خاطر K .
 8 کما هی بدانند S : - AIK .
 9 خواب : + است K | زیرا کی : اگرچه K
 هم : - I | بود : است K .
 10 باشد : بود S - K | بتعبیر : معنی K
 آید : افتد K | زیرا کی عوام را : کی K | مخيلة :
 مخلی عوام K | افتاده باشد : افتاده است K .
 10-11 صاحب صورت و خیال باشند : - K .
 11 نگذارد : + تا S .
 12 دل : - S | بینا نباشد : نابیناست K
 از جهت ... دیدهاشان باشد : - K | از جهت :
 برای زحمت S .
 13 باشد : + شان S افتد K | آنکه کی : - K
 و این بخلاف ره روان است : و ره رو بخلاف این باشد K
 13-14 ایشان بواسطه ... صورتها و خیال : دل
 و دیزه دل بینا کرده اند معانی کی اول صورت و خیال K
 14 مجاهدت : مشاهده S | صورتها و خیال A :
 بصورتها و خیال I بی صورت و خیال S .

کنند آنگاه دیگر مجاهدت کنند مخیّسه و مصوّره را ضعیف کنند برهان آن مضمحل شود صورت و خیال از میان برخیزد . مقصود آن است کی آنچه زیادت بر خواب عامیان باشد واقعه و مشاهده باشد و این مقام خواص رهروان را باشد و رهروان نیز خواب بینند لکن خواب ایشان بتعبیر حاجت نباشد إلا بنادر و خواب ایشان چون عیان باشد .³

- ۱۲ - شرط نهم ترك خواب و خوابگاه است إلا از غلبه و این را فواید بسیار است فایده اوّل آنك تشبه باشد بأخلاق ملائكة و آن باری تبارك و تعالی . قال الله تعالى : « لا تأخذنه سنة ولا نوم » . - فایده دوم آن است کی علامات روندگان بیداری باشد کی هرکی بنخسید بمنزل نرسد . - فایده سیم آنك بیداری نشان محبتان است کی هرکی چیزی دوست دارد خوابش نبوذ . - فایده چهارم آنك نشان ترسندگان و امید دارندگان باشد زیراکی هرکی ترسد خوابش نبرد و آنك امید دیدن دوست دارد بخواب نرود . - فایده پنجم آنك ذکر گوینده دوام پذیرد و بسیار ذکر گوید . قال الله تعالى « الذين يذكرون الله قياماً وقعوداً وعلى جنوبهم ويتفكرون » . - فایده ششم آنك چون بخواب باز رود باشد کی واقعه‌ئی¹²

- 1 دیگر ... کنند تا : - K | برهان آن
مضمحل شود : - K | آن A : انان I ایشان S .
2 مقصود : غرض K | بر : از K | عامیان :
عوام K | باشد : بود KS .
3 مقام : معانی A معنی K | باشد و رهروان
نیز : بود و رهروهم K .
3-4 لکن خواب ایشان : أما K .
4 إلا بنادر : - K | و خواب ... باشد : -
S | چون عیان باشد : مثل عیان بود K .
6 فائدة : K | آنك : آن است که S ، - K |
باشد : است S : - K | بأخلاق ملائكة و آن باری :
بروحانیان و حق K | و آن : و S .
6-7 سورة ۲ آية ۲۵۵ .
7 فائدة : K | آن است ... باشد : - K |
علامات AI : علامة S .
8 نرسد : + رونده باید کی نخسید K | فایده :
- K | آنك : آن است که S ، - K .
8-9 کی هرکی ... نبوذ : دوستی خواب نباشد
- و نرسد این بیت تحریر کرد چون منای بود عجباً للمحب
کیف ینام کل یوم للمحب حرام K .
8 چیزی : + را S | دوست : - I .
9 فایده : - K | آنك : کی I ، - SK |
ترسندگان : + است S ، + است و کادرا | امید
دارندگان : امیدواران K | باشد : است IK ، - S .
فایده : - K .
9-10 زیراکی ... بخواب نرود : کی دوست
را به بیند نخسید در خوف خواب نیاید K .
10 فایده : - K | آنك : ISK .
11 ذکر گوینده ... ذکر گوید : ذاکر
در دوام ذکر نخسید K .
11-12 سورة ۳ آية ۱۹۱
12 فایده : - K | آنك : آنست کی IS ،
- K .
12-1 چون ... بازماند : چون بنخسید خواب
بیند و چون نخسید بیداری بیند K .
12 باز رود A : نرود IS .

- آید و بیداری نبیند از مقام خاصیان باز ماند . — فایدهٔ هفتم آنک چون کم خسپد در ثنای حقّ تعالی در آید کی « كانوا قليلا من الليل ما يهجعون وبالأستحار هم يستغفرون » . — فایدهٔ هشتم آنک رسول — علیه السلام — فرمود : « ينزل ربنا إلى السماء الدنيا حين يبقى ثلث الليل الآخر » . واگر بخسپد درین وقت از نزول و حقیقت او محروم ماند . — فایدهٔ نهم آنک در آخرین حدیث حق تعالی می گوید : « هل من تائب هل من سائل هل من مستغفر حتى يفجر الفجر » . پس چون خفته باشد از توبهٔ مقبول و در خواست حوایج و استغفار گناهان باز ماند و مصداق این حدیث در کتاب الله است چون برادران یوسف از پدر در خواست کردند استغفار گناهی کی کرده بودند در حق یوسف — علیه السلام — وابن یامین ، یعقوب — علیه السلام — گفت : « سوف أمتغفر لكم ربّي » یعنی بوقت سحر . — فایدهٔ دهم آنک هر خوابی نه خواب باشد بلکه وقتی باشد کی مرد را خواب آید و آن خواب نباشد واقعهٔ برو سایه افکنند اگر مرد صبر کند و نخسپد در حال ثمرهٔ آن در مشاهدهٔ بیند . — فایدهٔ یازدهم آنک حقیقت خواب آن است کی جان علوی است و این جسم کثیف سفلی و جان نیاساید تا بمقام خویش و بیاران خویش نرمند و ازین است کی حقّ تعالی می گوید : « الله يتوفّي الأنفس حين موتها والتي لم تمت في منامها فيمسك التي قضى عليها الموت ويرسل الأخرى إلى أجل مسمى » . پس چون نخسپد ببیند کی جان چگونه می رود و چگونه می آید و اگر

- 1 فایده : — K | آنک A : کی I آنست که
S ، — K .
2-1 چون ... در آید کی : — K .
2 سورة ٥١ آیتان ١٧-١٨ | فایده : K .
3 آنک A : کی I آنست که S ، — K |
رسول ... فرمود : + کی I ، — K .
4 واگر ... محروم ماند : — K | درین
وقت از نزول و حقیقت او : از فایدهٔ این نزول S |
5 آنک A : کی I است که S ، — K |
در آخر ... می گوید : قال الله تعالی K | حق
تعالی می گوید : می فرماید حق تعالی S .
6-9 حتی يفجر ... بوقت سحر فایده : — K .
6 پس : — S .
- 7-8 در خواست کردند A : در خواست کرده
اند I در هواسند S .
9 سورة ١٢ آیه ٩٨ | آنک A : آنست که
S ، — IK .
10-11 هر خوابی ... سایه افکنند : چون خواب
غلبه کند K .
11 در : — A | فایده : — K .
12 آنک ... آن است کی : — K | آنک A :
کی I ، — S | این جسم کثیف : تن K .
13 خویش و بیاران خویش : خود K .
13-15 و ازین است ... مسمى : — K | سورة
٣٩ آیه ٤٢
15 و چگونه : — K .

در خواب شود از آن خبر نیابد . — فایدهٔ دوازدهم آنک چون این صورت خاکی است و جزو بکل می گرایند از آن است کی تا پهلوی بر زمین نهند مرد نیاسایند . پس اگر بنخسند و پهلوی بر زمین بنهند و جور و ثقل جسمانی از روح بر زمین افتد و جان علوی بماند جان او را چون 3 آفتاب میان روز بیند .

- ۱۳ — شرط دهم آن است کی در خوردن طعام و شراب اسراف نکنند و اقتار نکنند و حال وسط نگاه دارد زیرا کی حق تعالی می گوید : « والذین إذا اتقوا لم یسرفوا ولم یقتروا 6 وکان بین ذلک قواما » . و این را فواید بسیار است . فایدهٔ اول آن است کی فرمان حق تعالی بجای آورد کی « کلاوا و اشربوا ولا تسرفوا » . — فایدهٔ دوم آنک باین قدر از جملهٔ بندگان خاص حق تعالی شود زیرا کی در قرآن می گوید : « عباد الرحمن الذین یمشون علی الأرض 9 هوناً » آنگاه برو عطف کنند کی « الذین إذا اتقوا لم یسرفوا ولم یقتروا » . — فایدهٔ سیم آنک حق بمستحقان رسانیده باشد کی « إن لنفسک علیک حقاً وإن لزوجک علیک حقاً » . — فایدهٔ چهارم آنک در حدود بهایم در نیاید کی « کلاوا وتمتعوا قليلاً إنکم مجرمون » . و در جای 12 دیگری گوید : « والذین کفروا یتمتعون ویأکلون کما تأکل الأنعام » . — فایدهٔ پنجم

- 1 در : — K | شود AI : رود S کند K |
ازان خبر نیابد : محروم ماند K | فایده : — K |
آنک A : کی I آنست که S ، — K | چون این صورت : تن K .
2-4 و جزو ... روز بیند : میل مرد بکل بود
آسایش وقتی آید کی پهلوی بر زمین نهند اگر پهلوی بر زمین نهند و بنخسند جان خود را چون آفتاب مشاهده کند K .
2 مرد : — S | پس : — S .
3 علوی : علوی A | جان او را A : حال او را S او را I .
5 ان است ... و شراب اسراف : اسراف در طعام و شراب K | طعام : — I | و اقتار نکنند : — ISK .
6 و حال ... می گوید : — K | زیرا : — S | می گوید : + کلاوا و اشربوا ولا تسرفوا و جائی دیگر من فرماید S .
6-7 سورة ۲۵ آیه ۶۷ .
7 و این را فواید بسیار است : — SK .
7-8 فایدهٔ اول ... بجای آورد کی : — K .
7 فایدهٔ ... است کی : — S .
8 سورة ۷ آیه ۳۱ | فایدهٔ دوم : دیگر K |
آنک A : کی I آنست که S ، — K .
8-9 بندگان خاص حق تعالی : خاصان K .
9 زیرا کی ... می گوید : — K | می گوید : می فرماید S .
9-10 سورة ۲۵ آیه ۶۳
10 آنگاه ... یقتروا : — SK | سورة ۲۵ آیه ۶۷ | فایدهٔ سیم : دیگر K .
11 آنک A : کی IK آنست که S | باشد : بود K .
12 فایدهٔ چهارم : دیگر K . | آنک A : کی IK آنست که S | در نیاید : نیاید K | سورة ۷۷ آیه ۴۷ | و درجائی : — K .
13 می گوید : می فرماید S ، — K | سورة ۴۷ آیه ۱۲ | فایدهٔ پنجم : دیگر K .

آنك اگر بسیار خورد سگ نفس قوی شود آورا ناگاه بدرز ودر مثل گفته اند « سمن
 كلبك یاكلك ». و اگر کم بخورد یا نخورد بیم آن بود کی دماغش خشك شود و عقل ازو
 3 مستور شود و دیوانه گردد. پس معلوم شد کی میانه کار اولتر است و از آن است کی رسول
 — علیه السلام — گفته است : « خیر الأمور أوسطها » یعنی « بهترین کارها میانه است ». —
 فایده ششم آن است که رسول — علیه السلام — گفت کی « إن هذا الدین متین فاغلوا فیہ
 6 برفق فان المنبت لا أرضاً قطع ولا ظهراً أبقى » یعنی « این دین من دینی سخت است
 آهسته براه روید تا در یابید و اگر سخت روید نرسید کی بارگیر شما از کار باز ایستد و این
 نفس بارگیر مرد است اگر علف بسیار دهد قوی گردد و بگریزد و اگر قوت ازو باز گیرد
 9 راه نتواند برید ، و لهذا قال الرسول — علیه السلام — : « أجوع یوماً وأشیع یوماً » — فایده
 هفتم آن است کی این نفس و شیطان سگان راه اند و دشمن مرد را اگر علف بسیار دهد بدرند
 در راه و اگر هیچ ندهد غوغای خواطر کنند و مرد را جمعیت نماند . و اگر اندکی بایشان
 12 دهد چندان کی در خواب شوند و ساکن گردند خوش خوش مرد راه گیرد و بروذ و از مشغله
 ایشان فارغ باشد إن شاء الله تعالی . والحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد وآله
 أجمعین .

1 آنك AI : آنست که S ، — K	8 و اگر قوت ازو باز گیرد : و اگر نیابد K .
سگ : — K آورا ناگاه بدرز : و بواسطه	9 برید : + قال علیه السلام إن هذا الدین ... K
نفس شیطان قوی شود K گفته اند : است S .	قال الرسول علیه السلام : و دیگر K .
2-3 و عقل ازو مستور شود : — K پس :	9-10 فایده هفتم A : فایده هشتم I دیگر K .
— K .	10 آن است کی : — K راه اند : اند در ره K
3-4 و از آن ... گفته است : — K گفته است :	و دشمن مرد اند : — K علف بسیار دهد IS : بسیار
فرمود S .	خورند A — علف بسیار یابند K .
4 یعنی ... است : — SK .	11 در راه : — K . اندهد : نیابد K
5 فایده ... گفت : و پیغمبر می فرماید K	خواطر : خاطر ISK مرد را : — K نماند :
است : — S .	نباشد S اندکی : میانه K بایشان : — K .
5-6 إن هذا ... یعنی : — SK .	12 خوش خوش : — S مرد راه گیرد :
7 براه : — K . باز ایستد : باز ماند SK .	روذ K . و بروذ : و خوش خوش بروذ S و ساز
8 مرد : — SK علف : قوت A .	کاری کند K .
8-10 قوی گردد ... بسیار دهد : — S .	12-13 و از مشغله ... الله تعالی : — K .